

РЕЦЕНЗИЯ

От: професор Веселин Бориславов Вучков, доктор по право;
преподавател в Нов български университет
по Наказателно-процесуално право

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Наказателно-процесуално право“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2874/-0.10.2024 на Заместник-ректора на УНСС по научноизследователската дейност доц. М. Воденичарова

Автор на дисертационния труд: Елена Иванова Андреева
Тема на дисертационния труд: Съдебен контрол върху действията по разследването

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Наказателноправни науки“ на УНСС по научна специалност „Наказателно-процесуално право“. Обучението е осъществено в задочна форма на обучение, финансирано от държавата, през периода от м. април 2018 г. насетне. Научното ръководство е осъществявано от проф. д. н. Маргарита Чинова.

Дисертантът Елена Андреева е магистър по право от Университета за национално и световно стопанство (2015 г.). Притежава и сертификати за медиатор от 2022 г., и за финансист по специалност „Банково дело“ от 2022 г.

От 2020 г. е прокурор при Софийска районна прокуратура, две години преди това е постъпила в същата институция като младши

прокурор. Провела е съответно обучение в Националния институт на правосъдието (2017 – 2018 г.), а преди това е била прокурорски помощник при Специализираната прокуратура (през 2017 г.). През периода от 2014 г. до 2017 г. е работила като адвокатски сътрудник.

Индивидуалният план за обучение на докторанта е изпълнен качествено и в съответните срокове.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е структуриран в *пет глави*, съдържа също *въведение* и *заключение*, както и *списък на използваните източници (библиографска справка)*.

Общият обем на дисертационния труд е 330 страници.

Глава първа на дисертационния труд е озаглавена „Основни права на гражданите. Ограничаване на основните права“. Тази глава включва *три параграфа*.

Глава втора е посветена на компетентните органи и на техните актове, и от своя страна съдържа *три параграфа*.

Глава трета от изложението носи заглавие „Предварителен съдебен контрол“; главата съдържа *три параграфа*.

Глава четвърта носи следното заглавие: „Последващ съдебен контрол“; от своя страна четвърта глава съдържа също *три параграфа*.

Последната, *Глава пета*, е посветена на текущия съдебен контрол и съдържа *два параграфа*.

Дисертационният труд на докторанта Андреева е посветен на изключително актуална тема – правомощията на наказателния съд върху досъдебната процесуална фаза по наказателни дела. Тази тема е и значима. Причината за подобни изводи е натрупаният практически процесуален опит за последния четвърт век (конкретна и тълкувателна съдебна практика) относно формите на съдебен контрол върху досъдебното наказателно производство. Съществените промени по този повод бяха въведени в българския правен ред на 01 януари 2000 г. – това се случи с известни (макар и неголеми) противоречия в съдебната практика и със свързаните в това отношение институционални усилия. Формите на съдебен контрол върху досъдебното производство бяха „пренесени“ почти без промени и в новия Наказателно-процесуален кодекс, приет през есента на 2005 г.

В своята дисертация авторът цитира 120 библиографски единици на различни езици. Ползвани са също и речници, сборници със съдебна практика, електронни ресурси. Списъкът със съдебната практика, която е

ползвана при разработката, е структуриран прегледно: актове на Конституционен съд, Решения на Върховния касационен съд, Решения на Съда на Европейския съюз, Решения на Европейския съд по правата на човека.

Общо са направени 371 бр. позовавания под линия.

Всичко това свидетелства за значителната информационна осведоменост на докторанта.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Още в началото на работата си върху дисертацията докторантът е поставил съответна основна цел, а за постигането ѝ си е поставил и съответни основни задачи. Целта и задачите са формулирани успешно. Ползваната методика включва няколко метода: системно-структурен, логически, нормативен, функционален и систематичен анализ, езиково тълкуване. Използване са, разбира се, и частните методи на формалната логика (анали, синтез, сравнение).

Постигнатите резултати в изпълнение на поставените задачи са извън съмнение и са добре изведени на съответните структурни места в дисертационния труд.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В съдържанието на дисертационния труд ще открия следните три по-съществени *научни и научно-приложни приноси*:

Първо, става дума за първото изчерпателно дисертационно научно изследване по темата за съдебния контрол върху някои от способите за събиране и проверка на доказателствен материал, провеждани на досъдебната процесуална фаза по наказателни дела. Това обстоятелство само по себе си следва да се оцени положително. Вярно е, че последователните реформи на процесуалното законодателство след промените в Република България през есента на 1989 г. (и особено след 01 януари 2000 г.) отвориха поле за многобройни научни изяви по темата. Разнообразните форми на съдебен контрол в този смисъл са обект на множество публикации: монографии, студии, статии и пр. Темата не е подмината, разбира се, и в издадените учебници през последните години – тази тема се явява базов пункт за изследователски разсъждения. Присъединяването на Република България към Съвета на Европа през пролетта на 1992 г. и към Европейската конвенция за правата на човека на

Съвета на Европа през есента на 1992 г. (съответно постановяването на решения на Съда по правата на човека в Страсбург с български елемент) имаше решително въздействие върху нормативните ревизии. Ала разработването на коментиранията дисертация придава завършеност във вид на единен изследователски труд. В този труд интересуваният се читател (теоретик или практик) ще намери отговори на всички въпроси. Авторът е започнал с по-общите въпроси за неизбежното ограничаване на права посредством някои от способите на доказване, а съдебният контрол върху тези способности се явява проявление на правото на достъп до съд; по необходимост дисертантът тук се е „докоснал“ и до темата за същността на правораздаването.

Второ, силно и положително впечатление ми направи онази част от изследователския труд, която е посветена на съдебния контрол в различните му форми върху някои от процесуално-следствените действия на досъдебното наказателно производство. Намирам, че изброените и анализирани следствени действия са подбрани внимателно и сполучливо предвид възприетия критерий. Отделно от това класификацията на видовете съдебен контрол е безупречна: предварителен, последващ, текущ. Не е подмината и важната тема за прилагането на специални разузнавателни средства в досъдебното производство, както и темата за достъпа на държавни процесуални органи до т. нар. трафични данни (отново за целите на наказателното дело). Разграниченията между някои форми на задържания по Наказателно-процесуалния кодекс или обиска като следствено действие (от една страна) и подобни на тези институти в други отраслови закони и правомощия като Закона за митниците, Закона за горите и (особено) Закона за Министерството на вътрешните работи, са поднесени по аргументиран и убедителен начин.

Трето, последният принос, който ще открия, има по-скоро приложен характер: на основата на разгърнатата правна уредба на съдебния контрол върху досъдебното производство, която – по справедливата оценка на дисертанта – е с добро качество, са направени конкретни предложения за подобряване на законовите текстове, а оттам – и на формиращата се по този повод съдебна практика (тук включваме и практиката на прокурора и на разследващите органи). Авторът на дисертацията подхожда прецизно и до най-голяма подробност при формулирането на предложенията си *de lege ferenda*: относно употребените от НПК понятия прокурор/наблюдаващ прокурор; относно регламентацията на изземването на образци за сравнително изследване;

относно някои непрецизности по повод различни изрази като „първоинстанционен съд“ и „съдия от съответния първоинстанционен съд“; относно задържането и изземването на недоставена електронна кореспонденция в случаите на неотложност и др. под.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът на дисертацията представя *пет публикации* по темата на дисертацията. Приемам и петте публикации. Публикациите доказват изследователските способности на докторанта, допринасят за постигане целите на дисертацията и са лично дело на автора. Направени са в авторитетни сборници с научни доклади от конференции. Нямам информация за цитирането им от други автори. Отделно от това дисертантът Елена Андреева има и други научни изяви чрез публикувани статии по теми, които косвено са свързани с дисертационния труд (също пет на брой).

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, с обем от 36 стр., отразява изчерпателно и достоверно структурата и съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки, но бих отправил някои *препоръки*. Например някои от представените критерии за диференциране на способите на доказване едва ли имат някаква практическа значимост и сякаш са формулирани самоцелно. Бих желал да срещна също така по-разгърнато изложение върху нееднозначната уредба на т. нар. „доброволно предаване“ в наказателното производство, както и по-релефно изразени авторови позиции по този важен повод. Освен това по важните теми за специалните разузнавателни средства, достъпа до трафични данни и разпити на обвиняеми и свидетели пред съдия на досъдебното производство не са цитирани и анализирани немалко автори, правили свои изследвания през последните години. Може би известно прецизиране в лексикално и стилистично отношение на текста не би било излишно, особено ако се пристъпи към публикуване на дисертационния труд в близко бъдеще.

8. Заключение

Изхождайки от положителната оценка за представения дисертационен труд, съобразявайки и сериозния професионален и експертен опит на кандидата, с убеденост формулирам своята *положителна оценка* и препоръка към Научното жури да гласува за присъждането на кандидата на образователната и научна степен „доктор”.

31 октомври 2024 год.

гр. София

Подпис:

(проф. д-р В. Вучков)